

Společnost pro trvale udržitelný život

Krátká 26, 100 00 Praha 10

Sekretariát, korespondenční adresa:

Krkonošská 1, 120 00 Praha 2

mobil: 604 171921

e-mail: eva.vavrouskova@ecn.cz

Závěrečná zpráva k projektu DAG/54/11/003940/2008

Zvýšení povědomí obyvatel Prahy o klíčových problémech životního prostředí a udržitelného rozvoje II.

Práce na projektu byly zahájeny v červenci 2008 a skončeny v říjnu 2009

Červenec a srpen 2008 a 2009 byly věnovány přípravě aktivit na II. pololetí roku 2008

Realizované semináře

Semináře byly organizovány vždy 1. úterý v měsíci s výjimkou července a srpna od 16,00 hod. v Klubu techniků na Novotného lávce

2. září 2008: **JEMNÉ A ULTRAJEMNÉ ČÁSTICE V OVZDUŠÍ**

Cílem semináře bylo informovat posluchače o novém tématu - problematice vlivu jemných a ultrajemných prachových částic na lidské zdraví - se bude zabývat odbornou stránkou problému

Panelisté:

MUDr. Radim Šrám, Dr.Sc., Ústav experimentální medicíny AV ČR, oddělení genetické ekotoxikologie

Dr. Vladimír Ždímal, Dr.Sc., Ústav chemických procesů AV ČR

Doc. Ing. Jiří Smolík, Dr.Sc., Ústav chemických procesů AV ČR a

Doc. RNDr. Martin Braniš, CSc., Ústav pro životní prostředí, Přírodovědecká fakulta University Karlovy

Moderátorka: MUDr. Eva Rychlíková, ZÚ Kolín, STUŽ

7. října 2008 : **SKLENÍKOVÉ DĚTI - nová výzva pro ekologickou výchovu**

Panelisté:

Ing. Mnislav Zelený Atapana - Tradiční výchova u indiánů

Výchova indiánských dětí je jejich jistota přežití

Doc. PhDr. Petr Sak, CSc. - První generace

Současná mladá generace je první generací, která se již narodila do světa kyberprostoru a virtuální reality. Je to generace na rozhraní mezi starým přirozeným světem a budoucím světem kyborgů a umělé inteligence.

Prof. RNDr. Jaroslav Flegr, CSc. - Co (ne)může říci evoluční biologie k tématu skleníkových dětí

Autor publikace Zamrzlá evoluce

Mgr. Eva Rázgová- Zpátky pod stromy

MUDr. František Koukolík, Dr.Sc. - Vzpoura deprivantů

O soudobém epidemickém vývoji poškozené dětské a adolescentní populace a důvodech tohoto jevu.

4. listopadu 2008: **SAMETOVÁ REVOLUCE - BYLI JSME NAIVNÍ?**

Panelisté:

Fedor Gál – sociolog - spoluzakladatel hnutí Veřejnost proti násilí, v letech 1990 – 91 předseda Koordinačního centra a Republikové rady VPN.

Mikuláš Huba, (představitel ochránářského a environmentálního hnutí na Slovensku, poslanec Slovenské národní rady v letech 1990 – 1992)

Ivan Gabal, sociolog

Josef Jařab, univerzitní profesor, bývalý rektor University Palackého v Olomouci

Jan Urban, novinář

Moderátor: **Pavel Nováček**

Seminář byl snímán Českou televizí a 11. 11. vysílán na stanici ČT 24. K vidění je na:

<http://www.ceskatelevize.cz/vysilani/15.11.2008/208452801340042-20:33-24-politicke-spektrum-sametova-revoluce-byli-jsme-naivni-diskuse-rimskeho-klubu-k-listopadu-1989.html>

2. prosince 2008. **ŘÍMSKÝ KLUB A MEZE RŮSTU PO 40TI LETECH**

Panelisté:

RNDr. Jiří Nečas - vysokoškolský učitel VŠE, ředitel Ekologické sekce České křesťanské akademie: *Metody prognózování trendů globálního a regionálního vývoje, Přínos metodologie použité v rámci Mezi růstu a Římského klubu, Problémy současných metodologických přístupů a možnosti jejich překonání.*

Prof. RNDr. Bedřich Moldan, CSc.- senátor - člen Výboru pro územní rozvoj, veřejnou správu a životní prostředí: *Proměny globálního environmentálního vědomí v posledních letech, Kjóto znamenalo zlom, Lidé, podniky, politikové, Co bude po Kjótu?*

PhDr. Ivan Fišera - nezávislý poradce, poslanec Federálního shromáždění 1990 – 92, přednáší strategické řízení na CMC Graduate School of Business: *Meze a příležitosti na prahu XXI. století - hledání naděje, Hlavní trendy a úskalí ekonomického, sociálního, kulturního a politického vývoje, Náznaky řešení a jejich předpokladů.*

RNDr. Jiří Bendl, CSc.- Ministerstvo životního prostředí, externí přednášející na přírodovědecké fakultě UK: *Globální a regionální demografické trendy a jejich důsledky, Demografické hrozby a cesty jejich zvládnutí.*

6. ledna 2009. **UDRŽITELNÝ ROZVOJ ÚZEMÍ A POLITIKA ÚZEMNÍHO ROZVOJE ČR 2008 aneb PŘÍSPĚJE PŘIPRAVOVANÁ POLITIKA ÚZEMNÍHO ROZVOJE (PUR) K UDRŽITELNÉMU ROZVOJI ÚZEMÍ A V ČEM?**

Panelisté:

Ing. Filip Novosád, Ing. Daniela Lešková, CSc., odbor územního plánování MMR

Mgr. Petra Humlíčková, asociace Zelený kruh

Ing. arch. Martin Říha, STUŽ

Ing. arch. Milan Körner, AURS, spol. s r. o.

3. února 2009 – **HORMONÁLNÍ DISRUPTORY**

Existuje hypotéza, že lidé a živočišné druhy jsou škodlivě ovlivňováni chemickými látkami, které mohou vstupovat v těle do cesty hormonům a jejich působení přerušovat či nahrazovat.“

Tento škodlivý vliv může poté působit změny v populacích, dojde k nárůstu počtu nádorů, ke změnám rozmnožovacích funkcí. Jsou udávány tyto vlivy: výskyt nádorů, jedovatost pro rozmnožování, pro nervový systém a pro obranyschopnost organismu. Vlivy se dotýkají jak živočichů, tak člověka. Poměrně dávno byl vliv zjištěn u DDT a dalších podobných sloučenin (PCB, dioxiny...) a jejich metabolitů působících v relativně vysokých koncentracích, nebo u přirozeně se vyskytujících rostlinných steroidů. U lidí vystavených relativně vysokým koncentracím disruptorů byla zjišťována snížená kvalita spermatu a zvyšující se výskyt nádorů, vázaných na

hormony (nádory prostaty, prsu). Endokrinní disruptory se uplatňují při tvorbě, uvolňování, transportu, přeměně, vazbě, aktivitě nebo vylučování přirozených hormonů odpovídajících za udržení činnosti organismu a jeho vývoje, kdy je důležitá jejich přítomnost v určitém období. Neuroendokrinní disruptory se uplatní v organismech buď prvotním vlivem na nervový systém, k sekundárnímu vlivu na nervový systém dojde až po ovlivnění hormonů, celý neuroendokrinní řetězec pochodů může proběhnout dokonce i bez chemických látek a jeho příčinou je stress.

Panelisté: Zahájení a moderace: MUDr.E. Rychlíková

MUDr. Bohumil Turek : Neuroendokrinní disruptory a člověk

MUDr. František Kožíšek: Endokrinně aktivní látky v pitné vodě

MUDr. Miroslav Šuta: Hormonální látky a REACH

Na závěr semináře byl promítnut dokument **Hormonální akvárium** studentky FAMU Terezy Tary, následovala diskuse

7. dubna – **MÉDIA A ŽIVOTNÍ PROSTŘEDÍ**

Diskutovala se tato témata:

- Mediální obraz zelené ideologie, ekologických hnutí a politiků
- Jak nevládní organizace vidí novináře? Co po nich chtějí a v čem se pletou?
- Globální změna klimatu – je velmi rozdílná prezentace tohoto problému v Česku a v západoevropských zemích a i když většina našich politiků, především v rámci předsednictví EU, tyto problémy řeší a občas i chápou, na veřejnost spíše doléhá ideologie Václava Klause.
- Udržitelný rozvoj – také toto téma je chápáno a prezentováno u nás rozdílněji, než v západoevropských zemích a pohled se mění velmi pomalu
- Ekonomická krize – různá ekologická opatření mohou mít velmi kladné dopady také na ekonomii – zvýšení zaměstnanosti, rozvoj technologií, v médiích jsou tyto pozitivní kroky velmi málo prezentovány.
- Extrémistické názory – působení na veřejnost

Panelisté:

Tomáš Feřtek – novinář, bývalý redaktor Reflexu

Marek Švehla – novinář, zástupce šéfredaktora Respektu

Ivan Fišera – sociolog

Moderoval *Jiří Dlouhý*, STUŽ

5. května – **AKTUALIZACE STRATEGIE UDRŽITELNÉHO ROZVOJE ČR (DISKUSE NAD CÍLI A IMPLEMENTACÍ)**

Seminář byl organizován ve spolupráci s Komisí pro životní prostředí AV

V současné době probíhá veřejná diskuse nad pracovní verzí aktualizace strategie udržitelného rozvoje ČR, která nyní obsahuje 5 prioritních os:

Populace, člověk a zdraví, Ekonomika a inovace, Rozvoj území, Krajina, ekosystémy a biodiverzita, Stabilní a bezpečná společnost, (*podrobněji viz www.mzp.cz/sur*)

Jak panelisté, tak i další účastníci semináře hledali odpovědi na tyto otázky:

- Jsou cíle a priority adekvátní pro udržitelný rozvoj ČR, anebo je třeba je doplnit novými či některé naopak vynechat?
- Jak dosáhnout implementace celé strategie?
- Jaké budou nejdůležitější cesty k prosazení cílů aktualizované strategie?

- Je (vůbec) šance dosáhnout, aby tato strategie byla střešní koncepcí našeho státu anebo skončí, zapadaná prachem v zásuvce úředníků?

Panelisté:

Ing. Rut Bízková, náměstkyně ministra, MŽP, za zadavatele projektu,

Ing. Martin Smutný, Integra Consulting Services s.r.o., za zpracovatele projektu

Doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc., ředitel Centra interdisciplinárních studií Univerzity Palackého v Olomouci, člen STUŽ

Do panelu byli dále pozváni koordinátoři mikrotýmů, připravujících jednotlivé prioritní osy z MZd (SZÚ), MPO, MMR, MŽP a MV (GR HZS).

Moderátor: Pavel Šremer (MŽP a STUŽ)

2. června – ÚZEMNÍ PLÁN PRAHY A ZELEŇ VE MĚSTĚ

V současné době probíhá zpracování nového Územního plánu Hlavního města Prahy a současně dochází k případům odstraňování stávající zeleně, na jejíž náhradu, je-li možná, budeme léta čekat. Oteplování města (které může být částečně ovlivňováno stromy) a znečištění mohou přitížit zdraví citlivých skupin obyvatel. Proto se STUŽ rozhodla, že je potřebné o tom diskutovat.

Základní problémy, řešení a otázky vysvětlili tito panelisté a odborníci:

MUDr. Radim J.Šrám, Dr.Sc., Akademie věd ČR: *Znečištění ovzduší a kvalita života*

Mgr. Martin Fejfar, Útvar rozvoje Hl.m.Prahy: *Zeleň v Územním plánu Hlavního města Prahy*

Ing. Josef Pavlík, OOP Magistrátu Hl.m.Prahy: *Ochrana zeleně v Praze*

RNDr. Zuzana Drhová, Ph.D., zastupitelka, Centrum pro sociální a ekonomické studie: *Územní plán a zeleň v Praze*

Ing. Eva Sojková, Výzkumný ústav Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i.: *Fenomén zeleně pražských vnitrobloků*

Ing. Ondřej Velek, zastupitel m.č. Praha 5, STUŽ: *Zahradkářské osady z pohledu ochrany zeleně, vnitroměstské rekreace, sociální kohese komunit Prahy...*

RNDr. JUDr. Jitka Jelínková Ph.D., Ing. Tomáš Mařík, ředitelství ČIŽP: *Citlivý přístup vůči vzrostlým dřevinám a případech projektů a územního plánu*

Moderovala: MUDr. Eva Rychlíková (ČIŽP a STUŽ)

1. září – KDE PENÍZE JSOU SLUŽEBNÍKEM, NIKOLIV PÁNEM

Principy lokální ekonomiky :

Krátké a uzavřené koloběhy materiálů, zboží a služeb snižují negativní dopady na životní prostředí. S rozvahou využívají místních zdrojů, významně eliminují dopravu a produkované odpady. Místní trh je průhlednější, bezpečnější a nezávisí tolik na neovlivnitelných globálních okolnostech.

Podle Ivana Dejmalu taková ekonomika umožňuje lidem neztratit přehled od koloběhu hmot a energií využívaných člověkem, neodcizuje ho od chápání využívání přírodních zdrojů pro vlastní potřeby, jako neosobní globalizovaný trh, má obrovský pozitivní výchovný efekt.

Základní otázky, které se na semináři diskutovaly:

- Jaké jsou meze rozšíření lokální ekonomiky? Mikro-a makroekonomické souvislosti ?
- Jaké změny (legislativní, organizační a pod.) je třeba učinit, aby k rozšíření funkční lokální ekonomiky dojít mohlo? Měly by se zjevné environmentální přednosti lokální ekonomiky promítnout i do diferencovaného zdanění zboží (DPH) – u dopravně náročných druhů, dovážených z velkých vzdáleností přesto, že je lze vyrobit a prodávat v rámci regionu spotřeby – daň zvýšit („daň z ubrané hodnoty prostředí“?)

- V jaké míře může lokální ekonomika zmenšit ekologickou stopu a posílit udržitelný způsob života?
- Jaké pozitivní, event. negativní (sociální, ekonomické, politické a další) změny může rozšíření lokální ekonomiky vyvolat?
- Jaké jsou příčiny neúspěchů při rozšiřování aktivit a projektů lokální ekonomiky?
- V jaké míře lze aplikovat u lokální ekonomiky tržní principy ?
- Jaká je životaschopnost jednotlivých uskutečněných projektů lokální ekonomiky?
- Jaká je zkušenost s orgány státní správy a samosprávy při prosazování lokální ekonomiky ?
- Jak hodnotí perspektivy lokální ekonomiky ekonomická teorie ?

Panelisté:

RNDr. Nad'a Johanisová, Ph.D., Trust pro ekonomiku a společnost, Brno

Mgr. Ing. Jana Tesařová, Centrum Veronica Hostětín,

doc. Dr. Magdalena Huncová, Ph.D., UJEP Ústí nad Labem

doc. Ing. Miroslav Hájek, Ph.D., ředitel Odboru ekonomických nástrojů MŽP

Moderátor: **Ing. Jiří Fencl**, STUŽ

Zvukový záznam z tohoto semináře, který vytvořila redaktorka Českého rozhlasu 6, byl vysílán 10.9. a je možné si poslechnout na :

http://www.rozhlas.cz/radionaprani/archiv/?p_po=1980

6. října – **VÍTĚZSTVÍ A PROHRY ENVIRONMENTÁLNÍHO HNUTÍ ZA 20 LET OD SAMETOVÉ REVOLUCE**

Na seminář byli pozváni zástupci předních českých environmentálních organizací. Vyjádřili své názory na tyto otázky:

- co považujete za největší vítězství českých environmentálních NGO za období 1989-2009?
- co považujete za největší prohru(y) českých environmentálních NGO za období 1989-2009?
- co považujete za největší úspěch environmentálního hnutí na mezinárodní úrovni?
- je environmentální hnutí v roce 2009 silnější, než bylo v roce 1989?

Účastníky panelu byli tito představitelé NGOs:

Pavel Příbyl – Hnutí Duha,

Matián Páleník – Přátelé přírody

Zuzana Drhová – Zelený kruh

Petr Pakosta – Hora sv. Kateřiny

Jiří Nečas – Ekologická sekce Křesťanské akademie

Jan Piňos, Greenpeace

Jiří Kulich - SEVER – Střediska ekologické výchovy a etiky

Miroslav Patrik – Děti Země Brno

Moderátor: **Jiří Dlouhý**

Shrnutí:

Za období zpracování grantu bylo uspořádáno 11 seminářů, které byly navštíveny v průměru 50ti účastníky, čtyřikrát se zúčastnili a následně využili záznamů redaktorů z České televize a Českého rozhlasu .

V panelu vystoupili úředníci z ministerstev a Magistrátu h.m. Prahy, vědci z výzkumných ústavů AVČR, vysokých škol, zastupitelé, novináři, členové neziskových organizací a další odborníci.

Diskusní podvečery

Diskusní podvečery byly organizovány ve sklepení Literární kavárny v Řetězové

16 prosince 2008: *téma Životní prostředí v literatuře* neformální setkání členů a příznivců STUŽ, diskuse

24. března – *Klimatická změna – důvod k rozpakům či morální apel?*

Úvodní slovo měl **Jiří Nečas (STUŽ)**, Ekonomická fakulta), který se zamýšlel nad tím, jak by se informace o probíhající klimatické změně měla promítnout do našeho myšlení a jednání

21. dubna – předvečer Dne Země – *Zelená úsporám.*

Program Zelená úsporám, který vyhlásilo Ministerstvo životního prostředí (MŽP), je největším dotačním programem, který kdy ministerstvo spustilo. Zdroje pro tento program Česká republika získala díky snížení skleníkových emisí k roku 2008 cca o čtvrtinu oproti roku 1990 a následným prodejem emisních povolenek Japonsku, které naopak na pokles svých emisí, ke kterému se v Kjótském protokolu zavázalo, nedosáhlo.

Program Zelená úsporám má lidem přispívat na př. na zateplování starších domů, budování nových energeticky pasivních domů a pod.

O programu informoval a na otázky odpovídal **Karel Jech** ze Státního fondu životního prostředí

23. června – *Povídání s Martinou Páskovou (MŽP)* o jejích cestách po Latinské Americe.

Martina Pásková se s námi podělila o zážitky a poznatky z cest, kde také pomáhala při zakládání geoparku.

22. září – *Aktualizace Strategie udržitelného rozvoje České republiky*

Přemýšlení nad jednou strategií, aneb jak je ještě možno zlepšit připravovanou *aktualizaci strategie udržitelného rozvoje České republiky* a jaké jsou možnosti jejího uplatnění ve společnosti příliš nepoznamenané ideou udržitelného rozvoje.

Úvodem se k tomu vyjádřil **Pavel Šremer** (STUŽ a MŽP) a **Martin Smutný** z firmy Integra Consulting services, kteří strategii připravují. Následovala diskuse

Zpravodaj STUŽ

Za období zpracování projektu vyšla tři čísla **Zpravodaje STUŽ** v nákladu 300, 300 a 260 ks. Zpravodaje byly rozeslány poštou na adresy v databázi a jsou vyvěšeny na www stránkách STUŽ.

Webové stránky STUŽ

Stránky STUŽ jsou na adrese www.stuz.cz, jsou průběžně aktualizovány.

Od začátku roku 2009 do 15. října vykazují cca 26 tisíc návštěv

Vypracovala: Eva Vavroušková

V Praze dne 15. října 2009